

*** MLADI – pokretačka snaga za promene u Srbiji i BiH ***

Imajući u vidu činjenicu da omladinske politike u Srbiji i BiH na različitim nivoima još uvek ne zadovoljavaju potrebe mladih i ne daju željene rezultate, Centar za ravnomerni regionalni razvoj – CenTriR (Beograd) i Helsinški odbor za ljudska prava u Republici Srpskoj (Bijeljina) su pokrenuli projekat pod nazivom „Mladi – najznačajnija pokretačka snaga u regionu“. Svrha projekta je osnaživanje institucionalnih, ljudskih i građanskih mehanizama, kako bi se unapredio položaj mladih u BiH i Srbiji. Projekat se realizuje u 16 pograničnih opština u BiH i Srbiji¹ u periodu jun 2013 – maj 2014. godine.

Projekat se sastoji od dve komponente. Prva se odnosi na analizu dosadašnjeg rada

¹ Bijeljina, Gradačac, Orašje, Doboj Istok, Srebrenica, Foča, Goražde, Višegrad, Čajetina, Užice, Prijepolje, Nova Varoš, Indija, Ruma, Stara Pazova, Sremska Mitrovica

lokalnih i institucionalnih mehanizama zaduženih za pitanja mladih u pograničnim opštinama BiH i Srbije (Kancelarije/Komisije za mlade), istraživanje potreba mladih, te definisanja preporuka za unapređenje funkcionisanja ovih tela u skladu sa stvarnim potrebama mladih u ovom regionu. Druga komponenta podrazumeva edukaciju i obuku 64 učenika srednjih škola iz odabranih opština Srbije i BiH za aktivno uključivanje u rešavanje problema mladih na lokalnom nivou.

Projekat finansira Evropska unija kroz Instrument pretpristupne pomoći (IPA), a u okviru programa Prekogranična saradnje Srbija – BiH.

I

*** OMLADINSKA POLITIKA u Srbiji i BiH – rezultati istraživanja ***

Rezultati istraživanja o efikasnosti lokalnih mehanizama za unapređenje položaja mladih, koje je realizovano u periodu jul – oktobar 2013. godine, javnosti su predstavljani 28. novembra 2013. godine na konferenciji za novinare u Bijeljini.

Svrha istraživanja bila je da obezbedi sveobuhvatan i

objektivan pregled dosadašnjeg učinka Komisija/Kancelarija za mlade u 16 opština i gradova u pograničnom regionu Srbija - Bosna i Hercegovina, utvrdi usklađenost njihovog rada sa osnovnim potrebama mladih u lokalnim zajednicama, te definiše moguća rešenja za poboljšanje efikasnosti rada ovih tela u budućnosti.

Istraživanje je sprovedeno na osnovu podataka prikupljenih putem intervjua sa predsednicima/koordinatorima Komisija/Kancelarija za mlade, anketiranjem učenika srednjih škola, analize Strategija za mlade/Lokalnih akcionih planova za mlade, kao i analize internet stranica, Facebook i Twitter naloga Komisija/Kancelarija za mlade.

U nastavku slede konkretni rezultati i zaključci do kojih se došlo zahvaljujući sprovedenom istraživanju.

Projekat finansira
Evropska unija

Bilten

*** POLOŽAJ MLADIH u Srbiji i BiH i mogućnosti za njegovo unapređenje***

Vlasti u lokalnim zajednicama predstavljaju prvu instancu u ostvarivanju osnovnih prava i sloboda građana, definisanju njihovih potreba i za rešavanje svakodnevnih životnih problema.

Aktivno učešće mladih u društveno-političkom životu predstavlja jedan od najvažnijih elemenata za razvoj građanskog društva. Mladi ljudi, koji čine približno jednu četvrtinu ukupne populacije u BiH i jednu petinu u Srbiji, su do nedavno gotovo u potpunosti bili isključeni iz procesa donošenja odluka na svim nivoima vlasti, naročito onih odluka koje direktno ili indirektno utiču na poboljšanje njihovog položaja u društvu.

Postojeći mehanizmi za učešće mladih u donošenju odluka na svim nivoima vlasti često ne funkcionišu na zadovoljavajućem nivou, mada vlasti u obe države, naročito na lokalnom nivou, često ističu da u njihovim sredinama postoje adekvatni mehanizmi, koji omogućavaju mladima da se uključe u proces donošenja odluka. Međutim, brojni primeri iz prakse ukazuju na činjenicu da vlastima u obe

države mladi nisu visoko na listi prioriteta, te da ih često posmatraju samo kao korisnike određenih usluga ili sredstvo za legitimizaciju vlasti.

*** OMLADINSKA POLITIKA U SRBIJI ***

U poslednjih nekoliko godina situacija u pogledu zaštite interesa i prava mladih, njihovog uključivanja u društvene tokove, izdvajanja budžetskih sredstava za omladinske politike, prepoznavanja važnosti adekvatnog staranja o mladima i njihovom razvoju u Republici Srbiji, se osetno popravila.

Formirano je Ministarstvo omladine i sporta, kao i Sekretarijat za sport i omladinu na nivou AP Vojvodine. Usvojeni su strateški dokumenti u ovoj oblasti (Nacionalna strategija za mlade i Lokalni akcioni planovi za mlade u velikom broju

opština i gradova), kao i Zakon o mladima, čime su stvoreni uslovi za formiranje drugih tela koja se bave mladima na različitim nivoima (Saveti za mlade, Kancelarije za mlade, udruženja mladih, udruženja za mlade).

Što se tiče konkretno pograničnog područja sa BiH, većina lokalnih samouprava (90%) iz ovog dela Srbije, je prepoznala značaj otvaranja lokalnih servisa usmerenih ka unapređenju položaja omladine. U gotovo svim slučajevima Kancelarije za mlade (KzM) su integrisane u sistem opštinske/gradske uprave, što je veoma dobra praksa, jer se jedino na taj način mogu obezbediti preduslovi da se rešavanjem problema mladih lokalne vlasti bave na sistematičan i kontinuiran način. Međutim, samo u polovini analiziranih slučajeva KzM imaju svu neophodnu podršku lokalnih vlasti u svakodnevnom radu i sprovođenju aktivnosti koje su planirane lokalnim akcionim planovima za mlade.

U gotovo u svim KzM su stalno zaposlene ili angažovane jedna ili dve osobe, koje u 2/3 slučajeva imaju prethodno višegodišnje iskustvo rada u civilnom sektoru. Ovakva praksa regrutovanja koordinatora/ki za

Projekat finansira
Evropska unija

Bilten

mlade je veoma pohvalna jer njihovo stečeno znanje, veštine i iskustvo u radu sa mladima direktno proporcijonalno utiču na efikasnost rada lokalnih omladinskih servisa. Finansijski resursi kojima raspolažu ove Kancelarije se veoma razlikuju od jedne do druge opštine/grada, ali u većini slučajeva reč je o budžetima koji nisu ni približno dovoljni za realizaciju prioriteta definisanih Lokalnim akcionim planom za mlade. **Neujednačenost resursa, kojima raspolažu i specifičnosti lokalnog okruženja u kome deluju, su usloveli i različit stepen postignuća posmatranih Kancelarija za mlade.**

Dosadašnja uključenost mladih u aktivnosti KzM nije aspekt kojim bi se mogle pohvaliti mnoge od analiziranih Kancelarija, jer je broj korisnika njihovih usluga i aktivnosti na mesečnom nivou relativno mali u odnosu na celokupnu populaciju mladih u lokalnim zajednicama. Ovakvom stanju na ruku ide i izuzetno izražena pasivnost, apatičnost i inertnost većine omladine u gotovo svim sredinama obuhvaćenim istraživanjem.

Ključna postignuća Kancelarija za mlade u Srbiji u dosadašnjem periodu:

- *obezbeđenost prostorija za okupljanje mladih i njihov aktivizam*
- *osnivanje lokalnog servisa za mlade, kome mladi u bilo kom momentu mogu da se obrate i gde će njihovi problemi i ideje biti uvaženi*
  - *stvaranje mogućnosti za neformalno obrazovanje mladih i učešće u programima za mlade*
- *uspostavljanje međusektorske saradnje i umrežavanje sa lokalnim institucijama i omladinskim organizacijama na unapređenju položaja mladih*
  - *bolja organizovanost i umreženost mladih na lokalni i osnivanje novih udruženja mladih i udruženja za mlade.*

*** OMLADINSKA POLITIKA U BIH ***

Bosna i Hercegovina je, u skladu sa preporukama brojnih međunarodnih organizacija i zahtevima procesa evropskih integracija, donela odgovarajuće

zakone, uspostavila različite institucionalne mehanizme i usvojila brojna strateška dokumenta sa ciljem da se unapredi položaj mladih u društvu i poveća odgovornost vlasti za ovu populaciju i njihove potrebe.

Većina lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini uspostavile su Komisije za mlade na osnovu postojeće zakonske regulative u oba entiteta u BiH ili statuta opština/gradova. Komisije su uspostavljene kao stalna radna tela Opštinskog/gradskog veća ili Skupštine opštine/grada, sa zadatkom da svoju delatnost usmere ka unapređenju položaja mladih i povećanju njihovog učešća u procesu odlučivanja. Integrisanost ovih tela u opštinsku i gradsku strukturu ukazuje na opredeljenje lokalne vlasti da se dugoročno i sistematski bavi stvarnim problemima mladih, te da obezbedi neophodne finansijske

Projekat finansira
Evropska unija

Bilten

i tehničke resurse za nesmetano delovanje ovih tela.

Iako je uspostavljanje Komisija za mlade trebalo da predstavlja važan iskorak u pristupu vlasti prema mladima i definisanju njihovih potreba, očigledno je da uprkos izvršenim promenama nisu postignuti očekivani rezultati.

Komisije za mlade, koje su formirane u 90% opština i gradova u pograničnom regionu Srbija - BiH, u dosadašnjem delovanju u većini slučajeva nisu uspele da odgovore na potrebe mladih, niti da povećaju aktivnost ove populacije u procesu donošenja odluka u lokalnim zajednicama.

Komisije za mlade u BiH nemaju sopstvena finansijska sredstva, niti realizuju samostalne aktivnosti namenjene poboljšanju položaja mladih. Članovi Komisija uglavnom se povremeno uključuju u realizaciju različitih opštinskih ili gradskih projekata namenjenih mladima ili su angažovani u aktivnostima koje realizuju Omladinski saveti/Veća za mlade u saradnji sa partnerskim omladinskim organizacijama.

Većina Komisija za mlade u lokalnim zajednicama uglavnom

nisu operative, nemaju sopstvene projekte i budžete za iniciranje ili sprovođenje omladinskih aktivnosti. Podrška ovih tela mladima uglavnom se svodi na tehničku i logističku podršku za realizaciju različitih aktivnosti u zajednici. Finansijska podrška članova Komisije mladima u lokalnoj zajednici većinom podrazumeva učešće u raspravi o godišnjem budžetu i visini sredstava koja će biti dodeljena za projekte omladinskih organizacija ili delovanje Omladinskog saveta/Veća mladih.

Usled nedostatka kadrovskih kapaciteta, neophodnih znanja i veština za rad sa mladima, ograničenih tehničkih kapaciteta, te finansijskih problema sa kojima se suočavaju lokalne zajednice, može se konstatovati da dosadašnji rad Komisija nije ispunio prvobitna očekivanja, prvenstveno populacije mladih.

Ključni uspesi Komisija za mlade u BiH u dosadašnjem radu:

- *uvođenje budžetske stavke za projekte omladinskih organizacija*
  - *povećanje budžetskih sredstava za mlade i uspostavljanje saradnje sa ostalim organizacijama i institucijama, koje se bave pitanjima mladih*
- *obučavanje mladih kroz neformalno obrazovanje – pisanje projekata i biznis planova.*

* **ŠTA MLADI MISLE O sprovođenju omladinske politike u Srbiji i BiH?** *

Analizu efikasnosti lokalnih mehanizama za unapređenje položaja mladih u opštinama i gradovima, koje se nalaze u pograničnom području Srbija-Bosna i Hercegovina, pratilo je anketiranje srednjoškolaca iz istih lokalnih zajednica. Cilj anketiranja srednjoškolaca bio je prikupljanje neophodnih podataka kako bi se dobio sveobuhvatan uvid u rezultate dosadašnjeg sprovođenja omladinske politike na lokalnom

nivou. Anketiranje je sprovedeno na uzorku od ukupno 1214 ispitanika/ice - 670 iz BiH i 544 iz Srbije.

Aktivizam i informisanost mladih u lokalnim zajednicama u BiH i Srbiji

➡ U Srbiji je svega 17% srednjoškolaca formalno član neke organizacije, koja se bavi unapređenjem položaja mladih, a od ovog broja najveći procenat učenika učestvuje u radu đачkog parlamenta. Među 13% onih koji su izjavili da su članovi neke organizacije/tela mladih u BiH dominira članstvo u Savetu/Veću učenika.

➡ U Srbiji su mediji osnovni izvor informisanja mladih – u 77.8% slučajeva u pitanju su televizija, internet, novine i radio. Srednjoškolci u BiH koriste više izvora informisanja kako bi sakupili neophodne informacije o određenim temama. Naime, 73% anketiranih učenika navelo je da koristi najmanje tri izvora kako bi se informisali o određenim pitanjima i problemima.

➡ Učenici srednjih škola u BiH najviše prate zabavni i sportski program (67,8%), dok je svega 18,5% anketiranih

srednjoškolaca u BiH navelo da prati medijske sadržaje namenjene mladima. I u Srbiji srednjoškolci najčešće prate zabavne (34.3%) i sportske sadržaje (25.6%). Da najčešće prate sadržaje namenjene mladima tvrdi oko 15% ispitanika, dok su najmanje zastupljeni kulturni, a naročito informativno-politički sadržaji (8.7%).

➡ Neformalni izvori informisanja mladih znatno su manje zastupljeni od medija u obe države. U tom kontekstu, nastavnici, odnosno razgovori sa njima gotovo da su zanemarljivi kao izvor informisanja, iako učenici sa njima provode značajan deo svog vremena.

Problemi mladih i njihova uključenost u procese donošenja odluka na lokalnu u BiH i Srbiji

➡ Učenici srednjih škola u Srbiji su kao tri najveća problema sa kojima se svakodnevno suočavaju izdvojili nezaposlenost mladih, siromaštvo društva i nekvalitetan obrazovni sistem. Srednjoškolci iz BiH identično razmišljaju kao njihovi vršnjaci iz Srbije, kada je reč o najvećim problemima koji muče mlade.

➡ Polovina učenika srednjih škola u Srbiji smatra da vlasti, odnosno donosioci odluka, uopšte ne podstiču mlade da aktivnije učestvuju u društvenim dešavanjima. Sa druge strane, svega 27% učenika smatra da vlasti podstiču mlade ili da su ti podsticaji zadovoljavajući. Približno polovina učenika srednjih škola (46%) u BiH smatra da podsticaji lokalnih vlasti prema mladima nisu bili zadovoljavajući u dosadašnjem periodu, dok je 17% učenika zadovoljno pokrenutim inicijativama lokalne vlasti, usmerenih ka unapređenju položaja mladih.

➡ Procena mladih u Srbiji o tome kakav će biti njihov položaj u zemlji za 10 godina slična je proceni ispitanika u BiH. Naime, svega 13% ispitanika u Srbiji smatra da će mladima biti značajno bolje, dok po jedna trećina smatra da će stanje biti isto (36%) ili čak lošije nego sada (32%). I mladi u BiH su pesimistični kada je reč o njihovom položaju u budućnosti u BiH. Najviše njih ne vidi izgleda za poboljšanje trenutne pozicije u društvu u BiH u narednih 10 godina jer smatra da će ona biti mnogo gora nego sada (36%) ili ista kao i do sada (32%).

Projekat finansira
Evropska unija

Bilten

Iako je skoro 30% srednjoškolaca iz Srbije izjavilo da redovno koristi internet kao izvor informisanja, čak 56% njih tvrdi da uopšte ne posećuje sajtove lokalnih organizacija i institucija koje se bave zaštitom interesa i položaja mladih.

Rad Komisija/Kancelarija za mlade u lokalnim zajednicama u Srbiji i BiH

Kancelarije za mlade u Srbiji se u većoj meri, nego ista tela u BiH, prepoznaju kao promoteri i zastupnici politika i aktivnosti za mlade. Tako na primer 16% ispitanika zna za neku aktivnost Kancelarije za mlade, dok je 11% njih već učestvovalo u nekoj inicijativi ili aktivnosti ovih tela.

Međutim, i ove brojke su relativno niske i pokazuju da srednjoškolci nisu dovoljno upoznati i uključeni u rad Kancelarija za mlade jer je broj korisnika njihovih usluga na mesečnom nivou, kao i broj aktivnih volontera/ki u nekim opštinama/gradovima veoma mali u odnosu na populaciju mladih.

Kada je reč o dosadašnjim aktivnostima Kancelarija za mlade u lokalnim zajednicama u BiH, većina učenika srednjih škola ih ne prepoznaje kao tela

koja su značajno uticala na poboljšanje trenutnog položaja mladih u društvu.

Većina anketiranih učenika (96%) nikada nije učestvovala u realizaciji neke inicijative/aktivnosti koju je realizovala Kancelarija za mlade, niti im je poznato da je ovo telo iniciralo donošenje nekog propisa ili pokretanje neke inicijative koja je direktno ili indirektno uticala na poboljšanje položaja mladih u lokalnoj zajednici (95%).

Ukupno 13% srednjoškolaca u BiH je učestvovalo u realizaciji neke aktivnosti/inicijative koju je pokrenula ili u njoj učestvovala Kancelarija za mlade u lokalnoj zajednici.

II

SASTANAK PROJEKTNIH PARTNERA U BIJELJINI

Treći sastanak projektnih partnera – Centra za ravnomerni regionalni razvoj – CenTriR i Helsinškog odbora za ljudska prava u Republici Srpskoj održan je krajem novembra 2013. godine u Bijeljini.

Tokom sastanka predstavnici partnerskih organizacija razgovarali su o postignutim rezultatima u okviru projekta

„Mladi – najznačajnija pokretačka snaga našeg regiona“ u dosadašnjem toku realizacije.

Sastanak u Bijeljini ujedno je bio prilika za partnerske organizacije da se dogovore o zaduženjima i obavezama u realizaciji predstojećih seminara za mlade u Rumi, Srebrenici i Čajetini, kao i implementaciji omladinskih lokalnih akcionih planova – „Naši problemi – vaša obaveza“.

III

SEMINAR ZA UČENIKE SREDNJIH ŠKOLA

Seminar za 32 srednjoškolca iz osam pograničnih opština i gradova u BiH i Srbiji, realizovan je u periodu od 28. novembra do 1. decembra 2013. godine u Bijeljini, sa ciljem da se osnaže kapaciteti mladih za identifikaciju problema u lokalnim zajednicama i njihovo aktivno rešavanje.

Projekat finansira
Evropska unija

Bilten

Učenci/ce srednjih škola iz Rume, Indije, Sremske Mitrovice, Stare Pazove, Bijeljine, Orašja, Gradačca i Doboj-Istoka učili su o ljudskim pravima, pravima nacionalnih manjima i mehanizmima za njihovu zaštitu, konceptima interkulturalizma i multikulturalizma, stereotipima i predrasudama, kao i nenasilnoj komunikaciji i mirnom rešavanju sporova.

„Predrasude i stereotipe treba prevazići i ostaviti iza sebe kako bismo živjeli bolje, složnije i međusobno sarađivali na svim nivoima“.

Milan Kapuran, učenik bijeljinske gimnazije

Nakon završetka seminara u Bijeljini, ova grupa srednjoškolaca krajem decembra 2013. godine putuje u Rumu. Tokom seminara, učenici

srednjih škola će razgovarati o omladinskoj politici, načinima uključivanja mladih u društveni život, te pripremati akcione planove za rešavanje najvažnijih problema sa kojima se susreću u svojim lokalnim zajednicama.

Nakon završetka seminara akcioni planovi, pod nazivom „Naše pravo – vaša obaveza“, će biti realizovani u saradnji sa Komisijama/Kancelarijama za mlade i službenicima/cama za mlade u lokalnim zajednicama.

Seminar u Rumi će predstavljati nastavak obuke učenika srednjih škola, koja je započeta u Bijeljini, za sticanje neophodnih znanja i veština kako bi postali zagovarači promena u svojim lokalnim zajednicama.

„Diskriminacija predstavlja jedan od najvećih problema sa kojima se mladi danas susreću, jer ljudi u našem društvu ne prihvataju ništa što je drugačije i različito. „

Ivona Gašparić učenica gimnazije u Indiji.

„Moji utisci u vezi sa seminarom su više nego pozitivni. Vidjela sam napredak u svakom od nas i bila ponosna na rad i trud svakog od nas. Teme su pažljivo odabrane za naš uzrast, pa nam je bilo lako uklopiti se i raditi na njima.

Mislim da je ovakav način rada i učenja potreban svakom srednjoškolcu koji želi da nešto promjeni u svojoj zajednici. Prilika da se uči, putuje i upoznaju novi ljudi je više nego dobra motivacija.

Na seminaru u Bijeljini upoznala sam divne i vrijedne ljude, a povrh svega dobre prijatelje. Svi smo se vratili u svoje gradove željni da ostvarimo zadate ciljeve i sa velikom nadom da ćemo se negdje i nekad sastati ponovo. „

Lidija Mirković, učesnica seminara u Bijeljini

IV

PLANIRANE PROJEKTNE AKTIVNOSTI u periodu decembar 2013-februar 2014. godine

- *Seminari u Rumi i Srebrenici za učenike srednjih škola iz Srbije i Bosne i Hercegovine*
- *Kreiranje akcionih planova "Naše pravo – vaša obaveza"*

Projekat finansira
Evropska unija

Bilten

Dimitrija Tucovića 30/5
11000 Beograd, Srbija
Tel: +381 11 3240143
+381 63 289 002
E-mail: office@centrir.org
www.centrir.org

Račanska 31
76300 Bijeljina,
Bosni Hercegovina
Tel: +387 55 419 274
Fax: +387 55 210 851
E-mail: helcomm@teol.net
www.helcommrs.org

Ovaj bilten je izrađen uz finansijsku pomoć Evropske unije. Sadržaj biltena predstavlja isključivu odgovornost nosilaca projekta - Helsinškog odbora za ljudska prava u Republici Srpskoj i Centra za ravnomerni regionalni razvoj - CenTriR i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovište Evropske unije.